

СОВЕТ
НОВОКЫРЛАЙСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул.Центральная, д. 3, с.Новый Кырлай,
Арский муниципальный район, 422035

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЯҢА КЫРЛАЙ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ
Үзәк урам, 3 йорт, Яңа Кырлай авылы,
Арча муниципаль районы, 422035

Тел. (84366)56-7-32, факс (84366)56-7-34. E-mail: Nkrl.Ars@tatar.ru

**Яңа Кырлай авыл җирлеге Советы
КАРАРЫ**

« 10 » ноябрь 2016 ел

№ 29

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа Кырлай авыл
җирлегендә мәет җирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләрен раслау турында**

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»
Федераль закон, «Күмү һәм күмү эше турында» Федераль закон, муниципаль берәмлек
уставы нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Яңа Кырлай авыл
җирлеге Советы карар бирде:

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа Кырлай авыл
җирлегендә урнашкан җирләрне карап тоту буенча кушымта итеп бирелгән Кагыйдәләрне
расларга
2. Әлеге карарны гражданнар күпләп җыела торган урыннарда стендларда игълан
итәргә һәм Арча муниципаль районының рәсми сайтына урнаштырырга.
3. Әлеге карар рәсми басылып чыккан (халыкка җиткерелгән) көненнән үз көченә
керә.
4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемә алам.

Яңа Кырлай авыл җирлеге

башлыгы

Г.Г.Сәфәров

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Яңа Кырлай авыл
җирлегендә җирлөү урыннарын карап тоту кагыйдәләре**

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге Кагыйдәләр Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Җирлөү һәм күмү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Баш дәүләт санитария табибының «Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Яңа Кырлай авыл җирлеге зиратларын, биналарын һәм корылмаларны урнаштыруга, күмүгә һәм тотуга гигиеник таләпләр. СанПиН 2.1.2882-11» карары һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Яңа Кырлай авыл җирлеге Уставы нигезендә эшләнде һәм каберлекләргә һәм күмү урыннарын карап тотуны җайга сала.

1.2. Турыдан-туры күмү һәм күмү буенча хезмәтләр күрсәтү үлгән кешенең туганнары да, алар күмү өчен кирәкле документлары булган ритуаль хезмәтләр күрсәтә торган коммерция оешмалары һәм шәхси эшмәкәрләр тарафыннан да гамәлгә ашырылырга мөмкин (үлем турында таныклык, кремация турында белешмә).

1.3.Авыл җирлеге территориясендә зиратларны карап тоту, эксплуатацияләү һәм кабер ташлары урнаштыруга экологик нормалар, санитария, шөһәр төзелеше һәм башка нормалар һәм кагыйдәләре, шулай ук регионның җирле халкының, шулай ук башка милләтләрнең һәм халыкларның гамәлдәге традицияләре, горейф-гадәтләре һәм йолалары нигезендә башкарыла.

II. Зиратларны карап тоту

2.1.Зиратлар экологик нормалар, санитария, шөһәр төзелеше һәм башка нормалар һәм кагыйдәләр нигезендә бирелгән кабер, склеплар, шулай ук җирлөү өчен билгеләнгән башка биналар һәм корылмалар урнаштыру өчен җир кишәрлекләргә була. Зиратлар матди мәдәни мирас объектларына карый ала.

2.2.Зиратлар муниципаль берәмлекнең җирле үзидарә органнары карамагында, аларга аларны тиешле хәлдә тоту һәм төзекләндерү бурычы йөкләнә.

2.3. Зиратлар муниципаль милек реестрына кертелергә тиеш. Зиратларның җир участкалары, шулай ук зиратларның инфраструктура объектлары булган биналар, корылмалар һәм корылмалар Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә муниципаль милеккә рәсмиләштерелергә тиеш.

2.3.Түбәндәге территорияләрдә зиратлар урнаштыру рөхсәт ителми:

- үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларын һәм минераль чыганакларны санитар саклау зоналарының беренче һәм икенче поясларында;

- грунт суларының иң биек урында торулары белән җир өстеннән ике метрдан да кимрәк ераклыкта булуы, шулай ук нык агып торучы, кисәүләргә һәм сазланган катламнарда төшүе белән;

- хужалык-көнкүреш ихтыяжлары өчен файдаланыла торган күлләр, елгалар һәм башка ачык сулыклар ярларында, коену һәм мәдәни-савыктыру максатларында;

- су басу, су басу зоналары чикләрендә;

- җир өсте су объектларының су саклау зоналары чикләрендә, аларның кичкелерен исәпкә алып, Россия Федерациясе Су кодексы таләпләре нигезендә билгеләнә торган.

2.4. Яңа төзелә торган зират астындагы участок түбәндәге таләпләргә җавап бирергә тиеш:

- торак пунктка, ачык сулыктарга каршы, шулай ук хужалык-эчөргә яраклы һәм көнкүреш максатлары өчен грунт суларын файдаланганда, бер якка авышлык булу;
 - грунт суларының максималь торуы вакытында жир өстеннән кимендә ике метр ераклыкта грунт суларының тору дәрәжәсе бар. Жир өслегеннән ике метр чамасы югарырак булганда, кишөрлек бары тик кремациядән соң күмү өчен зират урнаштыру өчен генә файдаланылырга мөмкин;
 - 1,5 м тирәнлегендә кипкән, пористик туфрак (комлы), 6 - 18% чикләрендә туфрак дымлылыгы белән түбәнрәк.
- 2.5. Зиратлар территорияләрендә инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтле төркемнәре өчен уңайлы мохит оештырылырга тиеш.
- 2.6. Күчмә автомобиль юллары зиратларга каты өслекле булырга тиеш.
- 2.7. Зират территориясе периметр буйлап чикләнергә тиеш.
- 2.8. Зиратларның керү зонасында түбәндөгеләр күздә тотылырга тиеш:
- зиратның һәм жәназа эшен оештырган өчен вәкаләтле органның исемен күрсәтеп, керү төркеме (автотранспорт өчен чыгу һәм килүчеләр өчен чыгу урыны);
 - зиратның биналарының урнашуын (алар булган очракта), юлларны, аллеяларны, тарихи һәм мемориаль каберләргә һәм башка объектларны билгеләп, схематик планы;
 - техник ихтыяжлар өчен сулы туплау баклары;
 - чүп савытлары;
 - килүчеләр өчен санузеллар;
 - килүчеләргә ял итү өчен эскәмияләр;
 - зиратларга бару кагыйдәләре, гражданның хокуклары һәм бурычларын игълан итү һәм администрация күрсәтмәләре өчен белешмә-мәгълүмати стенд.
- 2.9. Мәет күмгән гражданны (оешмалар) кабер өстендәге корылмаларны һәм яшел утыртмаларны (рәсмиләштерелгән кабер калкулыгы, һәйкәл, цоколь, чөчөклек, күмү турында кирәкле мәгълүматлар) үз көчләре белән йә шундый хезмәтләр күрсәтүче предприятие көче белән карап тотарга тиеш.
- 2.10. Жирлөү турында белешмәләр булмаганда һәм (яисә) аларның тиешенчә булмасы турында алар күмгәннән соң 15 ел узганнан соң хужасыз дип таныла.
- 2.11. Зиратларны тәзекләндерү, капитал ремонтлау, аларны тиешле хәлдә тоту, чыгымнарның аерым маддәсе буенча акча бүлөп, жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла. Зиратларны карап тотуга һәм тәзекләндерүгә шулай ук юридик һәм физик затларның ирекле иганәләре кулланылырга мөмкин.
- 2.12. Зиратлар, аларның дини конфессиягә һәм жирле традицияләргә керүен исәпкә алып, көн саен күмү һәм йөрү өчен ачык булырга тиеш.
- 2.13. Зират территориясендә жәмәгать тәртибен һәм тынлыкны бозарга, алкогольле, наркотик һәм башка исерек хәлдә булырга, кабер ташларына һәм яшел үсентеләргә зыян килергә, шулай ук корыган үләнне, яфракларны, ылыслык һәм агач ботакларын, куакларны яндырырга, терлекләр һәм башка йорт хайванын көтү, жилөк-жимеш утыртмалары утырту, авыл хужалыгы культураларын үстөрү тыела.
- 2.14. Зиратларда жирлөләргә теркәү һәм кабер ташларын теркәү һәм кабер ташларын теркәү кенәгеләре тутырылырга тиеш. Мәет жирлөү хокукын бирә торган барлык документлар билгеләнгән тәртиптә сакланырга тиеш.
- 2.15. Муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органны түбәндөгеләргә тәэмин итәргә тиеш:
- зират территориясендә тиешле тәртип һәм әлеге Кагыйдәләр һәм законнарның башка актлары нигезләмәләре таләпләрен тегел үтәү;
 - төп һәм икенче дәрәжәдәге юллар (кар чистарту, боз шуу, ком сибү һ.б.) буенча каршылыксыз йөрү һәм төп аллея буйлап узу мөмкинлеге;
 - искергән (кипкән) агачларны аумасын һәм кабер ташлары бозылмасын өчен вакытында кисү;
 - зират территориясеннән көнкүреш калдыкларын вакытында алып чыгу;
 - инженерлык корылмаларының тәзеклеге, тышкы киртәләргә, биналарны һәм корылмаларны, юллар, инженерлык чөлтәргә һәм корылмаларны агымдагы һәм капитал ремонтлау һәм яшелләндерү;

- жирләү өчен граждандарга (оешмаларга) аларның заявкалары буенча бушлай участоклар бирү;
 - тиешле күләмдә инвентарь (көрәк, тырма, чиләк, ябалак, буран, носилка һ.б.) һәм аны граждандарга каберләргә карау өчен бушлай (расписка астында);
 - намазлы һәйкәлләр төзү тәртибенәң үтөлешен, территорияне яшелләндерү өчен агач һәм куаклар токимнарын дәрәс сайлап алуны тикшереп торү;
 - искереп искергән һәйкәлгә килү турында, аны тиешле рәвешкә китерү таләбе белән күмгән кешенең туганнарына вакытында хәбәр итү;
 - намогик һәйкәлләрнең сакланышы, ә урланган, җимерелгән, ватылган очракта - хокук саклау органнарына һәм кызыксынучы затларга хәбәр итү;
 - янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен үтәү, янгынга каршы яктагы калканнарны кирәкле күләмдә туплау;
 - зиратның бөтен территориясен кимендә ике тапкыр генераль җыештыру үткөрү;
- 2.16. Зират хезмәтләреннән файдаланучы граждандар (оешмалар) түбәндәгеләргә хокукты:
- тиешле дини конфессия зиратында вафат булганнарны жирләү өчен бушлай участок алырга;
 - санитария һәм башка кагыйдәләргә һәм нормаларга каршы килми торган дини йолаларны һәм жирле традицияләргә үтәп, күмү йоласын башкарырга;
 - ритуаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланырга һәм билгеләнгән тарифлар буенча аларны түләргә;
 - кабер участогында чөчәкләр утыртырга;
 - муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органнары белән килештереп, күмү участогын рәсмиләштерүгә таләпләр нигезендә намогик һәйкәлләр билгеләргә.
- 2.17. Зират территориясендә түбәндәгеләр тыела:
- һәйкәлләрне, мемориаль такталарны һәм башка кабер ташларын жирле үзидарә органнары белән килештермичә урнаштырырга, күчерергә, яңадан эшләргә һәм төшерергә;
 - кабер өстендәге корылмаларны, зиратны җиһазлауны бозарга, территорияне корырга;
 - яшел утыртмаларны кисәргә, чөчәкләрне өзәргә;
 - этләр йөртергә, йорт кошлары һәм терлекләр көтәргә;
 - учак ягу, ком, балчык һ.б. табу, дерн кисү, төзелеш һәм башка материаллар запасларын калдыру;
 - ул ябылганнан соң зират территориясендә булу;
 - инвалид-инвалидлардан һәм картлардан (60 яшьтән өлкәнрәк) тыш, шулай ук аларны озата баручы затлардан тыш, автомобильләрдә, мотоциклларда һәм башка хәрәкәтләнү чараларында, жирле үзидарә органнары рәхсәтәннән башка керергә;
 - кабер ташларын алмаштырганда яисә күмү урынында төзекләндерүне башкарганда, демонтацияләнгән кабер ташларын калдырырга;
 - агачлар һәм башка яшел үсентеләр утыртуны муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органнары белән алдан язмача килештермичә башкарырга.
- 2.18. Зиратка килүчеләр зиратта өлегә Кагыйдәләргә үтәргә тиеш.
- 2.19. Кабер өстендә мәсхәрәләү, шулай ук кабердә яки кабердә булган предметларны урлау гамәлдәге законнарда каралган җаваплылыкка китерә.

III. Күмү урыннары, кабер ташлары, күмү урынын киртәләү

- 3.1. Жирлөөләр түбәндәге төрләргә бүленә:
- бер кабергә - ялгыз граждандар һәм дөүләт яисә муниципаль бюджет хисабына күмелгән (һәлак булучылар) өчен;
 - 2-6 кабергә - гаилә каберләргә, шул исәптән склеплар һәм пантеоннар;
 - 7-10 кабер - ыруглык каберләргә, шул исәптән склеплар һәм пантеоннар;
 - төркем белән 6-20 кабергә - авария һәм һәлакәт корбаннары өчен.
- 3.2. Мәет жирлөө участкасының күләме түбәндәгечә:
- бер үлгән кешене күмү өчен 1,2 м x 2,2 м;

- 2,5 м x 2,2 м ике үлгөн кешене күмү яки үлгөн туганын күмүргө өстөмө урын биргөндө.

Гаилә-нәсел һәм төркөм каберләренең зурлыгы бер үлгөн кешене күмү өчен кабер зурлыгына пропорциональ рәвештә һәм башка күмү урыннарына тоткарлыксыз кереп китү мөмкинлегенә белән билгеләнә.

3.2. Яңа (ирекле) участканы күмү урынына биргөндө, жирләү урынына дүрт якның берсе белән күмү урынының бөтен озынлыгы буйлап ирекле керү тәэмин ителергә тиеш. Кабер янына ирекле керү мөмкинлеген тәэмин итә торган юл киңлегенә 0,5 метрдан да ким була алмый.

3.3. Намогил корылмалары күмү өчен бирелгән кишәрлек чикләрендә урнашырга тиеш. Кабер коймаларын очлы һәм чөнөчкеле элементлар белән кую килүчеләрнең һәм хезмәт күрсәтүче персоналның имгәнүләрен булдырмас өчен ярамый. Намазлы корылманың (кабер ташларының) биеклегенә 2,5 метрдан, кабер коймаларының биеклегенә 0,8 метрдан артмый.

3.4. Зиратларда намогил корылмалар урнаштыру яки алмаштыру белән бәйлә барлык эшләр өлегә зиратлар урнашкан вәкаләтле органнар рәхсәте белән башкарыла.

Налоглы корылмалар урнаштыру эшләрен уздыруга рәхсәт бирү һәм бирү түбөндөгә төрлөптә гәмәлгә ашырыла:

- жирләү урыны өчен җаваплы зат яисә нотариаль расланган ышаныч кәгазе нигезендә аның вәкиле булган зат күмер корылмаларын урнаштыруга рәхсәт бирү үтенече белән вәкаләтле органга гариза җибәрә (жирләү урыны өчен җаваплы зат гариза бланкын, яисә аның вәкиле карамагында зират булган вәкаләтле органда ала). Гаризага каберлек өстендәгә корылма (эскиз, фотография яки тасвирлама) турында мәгълүмат кушымта итеп бирелә;

- гаризаның тулы бланкы (кушымта белән) гариза биргән көнне исәпкә алу журналында вәкаләтле орган тарафыннан төркөлә;

- вәкаләтле орган тарафыннан кәргән гаризаны (кушымта белән) карауның, күмертү корылмаларын урнаштыруга рәхсәтне рәсмиләштерү һәм бирү гаризаны төркөгәннән соң 20 эш көннәннән дә артмаска тиеш.

Әгәр гаризада дәрәс булмаган белешмәләр һәм (яисә) гаризага кушымтадагы намазлык корылмалары турында мәгълүмат күрсәтелгән булса, вәкаләтле орган намазлык корылмаларын урнаштыруга рәхсәтне рәсмиләштерми һәм бирми.

Вәкаләтле орган, күмү урыны өчен җаваплы заттан йә нотариаль таныкланган ышанычнамә нигезендә аның вәкиле булып торучы заттан шундый рәхсәт бирү турында гариза булмаган очракта, күпкырлы корылмалар урнаштыруга рәхсәт бирүдән баш тарта.

Әгәр кабер корылмаларын урнаштыру күздә тотыла торган жирләү урынына карата жирләнгән кешенең туганнары арасында суд тәртибендә карала торган бәхәс бар икән, жирләү корылмаларын урнаштыруга рәхсәт бирүдән баш тартырга мөмкин.

Кабер өстендәгә корылмаларны урнаштыруга рәхсәт бирүдән баш тарту вәкаләтле орган тарафыннан рәсмиләштерелә.

кабер ташлары (кабер ташлары, стела, обелиск рәвешендәгә һәйкәл, чардуган, плитә, скульптура, таш, тәре, түбәле склеп, пантеон, мавзолей, эчкә киңлекләре яки урыннары булган, шул исәптән ротонда рәвешендә, шулай ук саркофага рәвешендә) тиешле документларда төркөлә. Жирләү урыны өчен җаваплы кешегә кишәрлекнең урнашу урыны һәм күләмнәре турында тамга куелган үрнәктә жирләү турында таныклык, кабер (жирләр) тибындагы биографик мәгълүматлар, билгеләнгән намогил корылма тибы һәм күмү урыны өчен җаваплы зат турында таныклык бирелә.

3.5. Кабер өсте корылмалары(кабер ташлары), чардуганнар һәр зиратның архитектур-ландшафт мохитенә, мораль-этик нормаларга (традицияләргә) туры килергә тиеш.

3.6. Зиратның архитектур-ландшафт тирәлегенә туры китереп, кабер коймалары куймыйча күмү каралган урыннар территориясендә кабер чардуганнары урнаштыру тыела.

3.7. Әлегә кагыйдәләренә бозып куелган кабер корылмалары яисә аларның өлешләре сүтелергә тиеш.

Әлегә кагыйдәләр таләпләрен бозган, зират урнашкан вәкаләтле органнар тарафыннан жирләү урыннары төркөлгән затларга хәбәр җибәрелгән көннән алып өч айдан

да артмаска тиешле өлеге хокук бозуны бетерү эшлөрен башкару вакыты күрсәтелгән хәбәрнамә жибәрелә.

Бер үк вакытта күмү урынында трафарет (хәбәр) куелган, кабер өсте корылмасы (кабер ташларын) яки өлеге кагыйдәләр таләпләренә туры китерү кирәклегә турында кисәтү куела.

Тиешле хокук бозуны бетерү таләбе билгеләнгән срокта үтәлмәгән очракта, зират урнашкан вәкаләтле орган тиешле намазлык корылмасын яисә аның өлешен суд карары нигезендә мәжбүри сүтә.

Гадәти рәвештә сүтелгән кабер өсте корылмалары махсус билгеләнгән урыннарда саклана һәм миләкчеләргә, өлеге мөлкәткә хокукны раслый торган документлар күрсәтелгәндә, мәжбүри сүтү һәм корылманы(кабер ташын) саклау буенча эшләр хақы түләгәннән соң, кире кайтарыла. Алынган акчалар зират карамагында булган муниципаль берәмлек бюджетына керә.

Ясалган кабер өсте корылмаларын, шул исәптән махсус билгеләнгән урыннарда зират коймаларын мәжбүри сүтү көненнән 1 ел дәвамында саклау гамәлгә ашырыла.

Мәжбүри сүтү һәм кабер өсте корылмасын саклау эшләренәң бәясә зиратлар урнашкан җирле үзидарә органнары тарафыннан билгеләнә.

Мәжбүри сүтү көненнән 1 ел узгач, ихтыяҗы булмаган корылмалар утильләштерелә.

3.8. Колумбарийларны һәм үлгәннәрнең көле салынган савытларын күмү өчен, зират территорияләрендә махсус бүлеп бирелгән җир кишәрлекләрендә урнаштырырга яки зират периметры буйлап зират территориясен саклау һәм зират территориясен коймалар белән тотарга кирәк.

IV. Каберләренә карап тоту һәм кабер ташлары кую

4.1. Мәет җирләгән гражданныр һәм оешмалар каберләренә һәм кабер ташларын тиешле хәлдә тотарга тиеш.

4.2. Аерым җирләүгә бирелгән кишәрлек чикләрендә, җирле үзидарә органнары белән килештереп, кабер ташы кую (корылма) рәхсәт ителә. Кабер ташларын мәетне җирләгәндә ясалган җир өемнәре утыртылганнан соң, кирәкле фундаментлар урнаштырып куярга киңәш ителә.

Скульптура һәйкәлләре яисә махсус архитектура рәвешендәгә корылмалар бюстларын урнаштыру муниципаль берәмлекнең проект-смета документациясә һәм җирле үзидарә органнары карарлары булганда гына рәхсәт ителә.

4.3. кабер ташлары югарылыгы буенча түбәндәгә максималь зурлыклардан артмаска тиеш:

һәйкәлләр	- 2 м;	
- чардуганныр		- 0,8 м;
цоколь		- 0,18 м.

4.4.Күрше җир биләмәләрен һәм буш җир кишәрлекләрен яулап алып, металл һәм башка киртәләр, корылмалар урнаштыру тыела.

4.5. һәйкәлләр, стеллалар, мемориаль такталар, башка истәлекле билгеләр һәм кабер өстендәгә корылмалар урнаштыру тыела;

4.6.Өлеге урында чын күмү турындагы белешмәләренә чагылдырмый торган яңа кабер ташлары урнаштыру яисә булган кабер ташлары өстенә язулар кую тыела;

4.7.Барлык намогия һәйкәлләре аларны урнаштырган гражданныр һәм оешмаларның милкә булып тора. Тиешле карап тоту булмаган очракта, 3 елдан соң кабер ташлары алынырга мөмкин. Кабер өстендәгә корылмаларны алу элементларны мәжбүри тасвирлап, җирле үзидарә органнары тарафыннан алу актын рәсмиләштереп рәхсәт ителә. Кабер өстендәгә корылманы алу аркасында тотылган чыгымнар корылма хужасы тарафыннан түләттерелә.

4.8. Зиратларны карап тоту эшләрен башкаруга муниципаль заказны төзү һәм урнаштыру җирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла, алар карамагында зират мәгълүматлары ята.

4.9. Зиратларны карап тоту эшләрен башкару документларында түбәндәгә чаралар

булырга тиеш: корылмаларны карап тоту һәм ремонтлау, хәрби һәм мактаулы күмүләрне карап тоту, шулай ук дәүләт саклавындагы башка күмү һәм һәйкәлләрне карап тоту, муниципаль заказның тиешенчә үтәлешен тикшереп тору.

4.10. вәкаләтле орган муниципаль бирем (заказ) составына түбәндәге товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр исемлеген сатып алуны тәэмин итәргә тиеш:

- электр, жылылык һәм башка инженер җиһазларын, әгәр мондый җайланмалар һәм техника булган очракта, җир казу техникасын төзек хәлдә тоту, транспорт чаралары;
- керү зонасында зиратның исеме, аныкы (милек формасы) һәм эш режимы, зират планы булган стенд һәм мәгълүматны үз эченә алган белешмә-мәгълүмат стенды булу;
- зират территориясендә урнашкан административ биналарны, корылмаларны, корылмаларны тиешенчә карап тоту;
- юлларны, аллеяларны, гомуми файдалану урыннарын, зират коймаларын тиешенчә карап тоту;
- техник ихтыяҗлар өчен сулы жыела торган баклар, санузеллар булу һәм зиратларда тиешле тәртиптә тоту;
- зират территориясен көнкүреш чүп-чарыннан кимендә 3 айга 1 тапкыр җыештыруны гамәлгә ашыру;
- корыган һәм авария хәлендәге агачларны вакытында кисү, зират территориясеннән аларны чыгару;
- язгы-жәйге чорда (майдан августка кадәр) янгынга каршы чараларны гамәлгә ашыру максатларында зират территориясендә кимендә 1 тапкыр үлән йолып алу;
- көндәлек чүп-чардан чистарту һәм чүп-чар чүп җыючыларны айга кимендә 1 тапкыр чистарту, зиратларга массакүләм килү чорында - атнасына кимендә 1 тапкыр, шулай ук чүп-чар тупланган саен;
- калдыкларны калдыкларны калдыкларны алып китү графигы нигезендә зират, коммуналь калдыкларны җыештырудан, шулай ук калдыклар тупланган саен читкә чыгару;
- калдыклар тупланган саен, килүчеләргә бәдрәфтән сыек көнкүреш калдыкларын алып чыгу;
- эчке юллардан һәм аллеялардан файдаланырга мөмкинлек бирә торган вакыт-вакыт каты өслекле аллеялардан механикаштырылган һәм кулдан кар җыеп алу;
- күмү урыннарын карау хезмәтләре күрсәтү;
- янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен үтәү;
- әйләнә-тирә мохитне саклау турындагы законнар таләпләрен үтәү;

4.11. Зиратларга хезмәт күрсәтүче оешмалар күрсәтә торган ритуаль хезмәтләр турындагы мәгълүмат өлеге зиратларның белешмә-мәгълүмат стендында, шулай ук өлеге оешмаларның рәсми сайтында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырылырга тиеш.

Зиратлар территориясендә эшчәнлек алып баручы башка оешмалар үзләренең Интернет-порталларында бәяләргә (тарифларны) күрсәтеп, күрсәтелә торган ритуаль хезмәтләр турында мәгълүматны урнаштырырга тиеш.

4.12. Зиратларга хезмәт күрсәтүче оешмалар айга кимендә 1 тапкыр зират территориясен тикшерергә һәм, төзексезлекләр һәм ватылулар ачыкланган очракта, тиешле ремонт ясарга тиеш. Күрсәтелгән эшләрне төгәл үтәүнең конкрет сроклары өлеге зиратлар карамагында булган җирле үзидарә органнары тарафыннан билгеләнә.

V. Күмү тәртибе

5.1. Җирләү мәрхүмнең гәүдәсен (калдыкларын) аның ихтыярын исәпкә алып, санитария һәм башка нормаларга һәм кагыйдәләргә каршы килми торган горейф-гадәтләргә һәм традицияләргә туры китереп күмү буенча йола гамәле булып тора,

Җирләү мәрхүмнең гәүдәсен (калдыкларын) җиргә күмү юлы белән (кабергә яки склеп) башкарыла.

Күмү законнар нигезендә башка ысуллар белән дә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Бу җирлек халкының традицияләрен, горейф-гадәтләрен һәм йолаларын исәпкә алып башкарыла. Күмү билгеле бер дини конфессия зираты территориясендә башкарыла.

5.2. Мәрхүмне күмү ир яисә хатын (ир яисә хатын), ата-аналар, балалар һәм башка туганнарның яисә вафат булганның законлы вәкиле гаризасы буенча, ә шундый зат булмаганда, жирләү бурычын үз өстенә алган башка зат булмаганда башкарыла.

5.3. Мәет жирләүгә рәхсәт муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә һәм бары тик граждан хәле актларын рәсмиләштерү органнары тарафыннан бирелгән билгеләнгән рәвештәге үлем турындагы тиешле документларны тапшыру буенча гына бирелә.

Жирләү өчен урын (участок) гамәлдәге зиратларда санитария һәм башка кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә бушлай һәм катгый бирелә.

5.4. Һәр күмү, түбәндәге мәгълүматларны күрсәтеп, жирләүләргә теркәү китабында теркәлә:

күмү елы, ае, күмү саны;

сектор, участок, рәт һәм кабер номеры;

фамилиясе, исеме, атасының исеме, адресы;

туган елы, ае, көне;

үлү сәбәбе һәм елы, ае, көне;

үлем турында документның датасы һәм кем тарафыннан бирелгән;

кабер ташын кую датасы;

Үлгән кешенең фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм туганнары адресы, андый зат булмаганда, жирләү бурычын үз өстенә алган башка затны күрсәтелә.

5.5. Аеруча куркыныч инфекцияләрдән үлгән затларны күмү, сәламәтлек саклау органнары белән килештереп гамәлгә ашырыла.

5.6. Үлгәннәрнең калдыкларын кире алу күмү вакытыннан да иртәрәк булмаган вакытта һәм ишелми торган җирдә күмелгәндә рәхсәт ителә (анда таркалу һәм минерализация процесслары акрына). Кабердән калдыкларын кире алуны елның салкын вакытында, көндөз, муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органнары вәкилләре катнашында башкарырга тәкъдим ителә.

Санитария-эпидемиология хезмәте органнары калдыкларын кире алу һәм аларны, әлеге жирлектә эпидемиологик һәм эпизоотик везгыятьне исәпкә алып, үлем сәбәбе турында медицина учреждениесе белән килешеп күрсәтү буенча башка урынга күчерү мөмкинлеге турында бәяләмә бирә.

5.7. Эксгумация (кабердән калдыкларын кире алу) гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5.8. Эксгумация очрагында, калдыклар алынганнан соң, кабер кичекмәстән күмеләргә тиеш.

Мәетнең калдыкларын кире алу һәм күмүне юкка чыгару турында зиратның күмү урыннарын теркәү кенәгәсендә тиешле тамга куела.

VI. Кабер казу

6.1. Кабер казу тик жир кишәрлекләргә бүлүп бирелгән гамәлдәге зиратларда гына чиратлылык тәртибендә башкарыла.

Зиратны секторларга бүлгәндә, каберләр өчен урыннар шушы секторларның берсендә саф тәртибен саклап, күмү зонасын планлаштыру сызыгы буенча бирелә.

6.2. Һәр үлгән кешене күмү аерым кабердә башкарыла. Туганнары теләгә буенча жирләү мәрхүмнең якин туганнары каберендә гамәлгә ашырылырга мөмкин (туфракка карап 10-20 ел) (тиешле документларны күрсәткәндә жирләү юлы белән).

Каберләр арасындагы ераклык озын якларда 1 метрдан артмаска тиеш, кыска якларда 0,5 метрдан артмаска тиеш.

6.3. Һәр аерым кабер өчен уртача 2,5x 1,5 м зурлыктагы участок бирелә. Кабер жире, жирле туфрак-климат шартларын исәпкә алып, күмү ысулына, дини үзенчәлекләргә бәйле рәвештә билгеләнә. Үлгән балаларны күмгәндә, кабер участкасы күләме кими.

6.4. Кабер төбеннән грунт сулары биеклегенә кадәр кимендә 0,5 м булырга тиеш. Кабернең тирәнлегенә күмү стилинә карап билгеләнә.

6.5. һәр кабер өстендә жир өсте өслегеннән 0,5 м биеклектәге жир өеме (калкулык) (су өстеннән саклау өчен кабер кырыйлары өчен чыгыш ясарга тиеш) яисә тирән плитә булырга тиеш.

VII. Зират территориясен оештыру

7.1.Зират территориясе яшеллөндерелергә тиеш.

Зиратларны яшеллөндергөндә, куе һәм күлөгәле утыртмалар күмү участокларын аэрацияләү һәм инсоляцияләү шартларын начарайта, туфракта дым туплануга ярдәм итә һәм зарарсызландыру һәм минерализация процессын тоткарларга мөмкин. Шуңа күрә куакларны һәм бигрәк тә зур һәм куе ябалдашлы агачларны тыгыз утыртырга ярамай.

7.2.Зиратлар, агачлар, куаклар һәм агачлар утырту территориясе тирәли яшел зонага аллеялар, юллар, мөйданчыклар ясау жирле бюджет акчалары исәбеннән башкарыла, шулай ук юридик һәм физик затларның ирекле иганәләре дә файдаланылырга мөмкин.

7.3.Клумбаларда, газоннарда, шулай ук аерым каберләрдә чөчәкләр утыртканда аларның чөчәк атуының вакытын исәпкә алырга кирәк. Кабер калкулыгының өске ясылыгын чөчәк атучы үсемлекләр капларга мөмкин.

7.4.Зиратка керү юлы участокның үлчәменә, аның торак пунктның керә алырлык урамнарына яки зират эчендәге юллар чөлтөрлөрөн планировкасына карата урнашуын исәпкә алып ясала.

Керү юлын ясаганда, зиратның барлык секторларына юлны кыскартыргатырышуны күз алдында тотарга кирәк.

Зур зиратларда төп һәм ярдәмче берничә керү (керү) юлы булырга мөмкин.

7.5. Чыгу өчен зират капкасы киңлегә 4-5 м булырга тиеш.

Зиратка керү юлы алдында туганнарны һәм озатып йөрүчеләрне, траур мөйданчыгын һәм автостоянканы көтү һәм чүп жыю мөйданчыкларын күздә тотарга кирәк.

7.6.Зиратның бөтен территориясе киртәләп алынырга тиеш. Зиратларда, кагыйдә буларак, биеклегә 2 м дан да ким булмаган койма булырга тиеш.

7.7. Зиратның зурлыгына карап, аның территориясендә түбөндәге биналар һәм корылмалар урнаштырыла:

- хужалык корылмалары (кладовойлар);
- инвентарьны саклау өчен урыннар;
- эскөмияләр, чүп савытлары һәм башкалар.